

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ДОБРОВОЛЬЦІВ СИЛ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Карина Станіславівна ПУРИК,

*студентка 4-го курсу Харківського аерокосмічного
університету ім. М.Є. Жуковського “Харківський
авіаційний інститут”*

Науковий керівник: *Гуцу С.Ф., доцент,
канд. юрид. наук*

Протягом восьми років учасники бойових дій ціною власного життя захищають нас та територіальну цілісність України. Питання проведення державної політики соціального захисту військовослужбовців та членів їх родин завжди було надзвичайно гострим і потребувало пильної уваги влади та суспільства. З початком повномасштабного вторгнення Росії на територію України вони набувають нового змісту і значення. Стаття 46 Конституції України закріплює право громадян на соціальний захист, відповідно до якої громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Саме тому, основним завданням нашої влади є підтримка учасників бойових дій, забезпечення їх права на соціальне забезпечення.

З прийняттям Закону України від 20.12.1991 року № 2011-ХІІ “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” поняття “соціальне забезпечення” було замінено на “соціальний захист”, оскільки до цього часу до військовослужбовців застосовувався термін “соціальне забезпечення”.

Проблемами правового регулювання соціального захисту та забезпечення військовослужбовців займалися В.М. Бондар, С.П. Пасіка, О.П. Сайнецький, А.М. Синиця та інші.

О. П. Сайнецький, досліджуючи питання особливості соціального забезпечення військовослужбовців ЗС України, зазначає, що це особи, які знаходяться в особливих умовах, умови життя яких суттєво відрізняються від умов життя інших осіб [1].

С.П. Пасіка відстоює позицію, що до військовослужбовців та членів їх сімей доцільно застосовувати термін “соціальне забезпечення”, а “соціальний захист” – до осіб, звільнених з військової служби, таких, що втратили спроможність самостійно забезпечувати себе та свою сім’ю на належному рівні [2].

Соціальний захист цих осіб регулюється такими нормативно-правовими актами: Законом України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, Законом України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”, Законом України “Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни”, Законом

України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб” та іншими.

Відповідно до ст. 5 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з’єднань, об’єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час [3].

Чинними нормативно-правовими актами передбачені такі пільги для учасників бойових дій:

- в сфері житлово-комунального господарства та житлового забезпечення: 75-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством; 75-процентна знижка плати за користування комунальними послугами та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання; першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва.

- в сфері охорони здоров’я: безкоштовне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; безкоштовне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування; щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

- пільги у сфері транспорту: безкоштовний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів; безкоштовний проїзд один раз на два роки залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, або проїзд один раз на рік вказаними видами транспорту з 50-відсотковою знижкою.

Але, соціальний захист учасників бойових дій має недостатній рівень практичного втілення в нашій країні. Наприклад, однією із проблем соціального захисту військовослужбовців є відсутність ефективного механізму вирішення житлових проблем. Хоча, ЗУ “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” та інші закони передбачають першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, але внаслідок недофінансування вирішення даної проблеми військовослужбовців є вкрай низькою. Тому, доцільно було б розробити відповідну комплексну державну програму, а також створити постійно діючий реєстр військовослужбовців, які потребують забезпечення службовим житлом і житлом у приватну власність.

Також слід зазначити, що не відповідає потребам сьогодення система пільгового забезпечення учасників бойових дій, адже вона здебільшого має компенсаторний, а не мотивувальний характер.

У зв’язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України Верховна Рада України ухвалила за основу та в цілому ініційований Міністерством у справах ветеранів законопроект “Про внесення змін до

Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” щодо уточнення норм, що врегульовують питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників та Захисниць України”. Даний Закон розширив коло осіб, віднесених до учасників бойових дій, доповнивши їх:

- добровольцями Сил територіальної оборони Збройних Сил України;
- особами, які увійшли у склад добровольчого формування територіальної громади та особи, які увійшли до складу громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону відповідно до Закону України “Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону”;
- особами, які брали участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави, внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України [4].

Цей Закон є надзвичайно важливим, адже він на законодавчому рівні визнає добровольців Сил територіальної оборони Збройних Сил України ветеранами війни.

Отже, можна дійти висновку, що останнім часом сфера соціального забезпечення військовослужбовців зазнає суттєвих змін. Але питання соціального захисту учасників військових дій в даний час є недостатнім, що позначається на добробуті військовослужбовців, знижують їх мотивацію та породжують невдоволення. Саме тому, обов'язком держави є подальше законодавче регулювання відносин у сфері соціального захисту учасників бойових дій.

Список використаних джерел:

1. Сайнецький О. П. Зміст та особливості соціального забезпечення військовослужбовців як правового явища / О. П. Сайнецький // Митна справа, 2013. – № 5 (89). – С. 204-209.
2. Пасіка С.П. Адміністративно-правове регулювання соціального забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юридичних наук: спец. 12.00.07 адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / С.П. Пасіка. – Запоріжжя. – 2011. – 21 с.
3. Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” від 22 жовтня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - №45. – Ст. 425.
4. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення норм, що регулюють питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників і Захисниць України, та надання їм соціальних гарантій” від 15 березня 2022 року № 2121-IX // Голос України.- 2022.- № 61.